

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงสละราชสมบัติ เพื่อให้อำนาจประชาชน

วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗
ได้ตัดสินพระราชหฤทัย มีพระราชหัตถเลขา
“สละราชสมบัติ” ณ พระตำหนักโบว ลอนดอน
ประเทศอังกฤษ

หลังจากที่ คณะราษฎร ได้ทำการปฏิวัติ
ยึดอำนาจจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยแถลงการณ์
ประกาศเจตนาที่จะสถาปนา โดยอัญเชิญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปกครองภายใต้

ระบอบประชาธิปไตยมิได้มีเจตนาชิงบัลลังก์เพียงแต่เห็นว่าการปกครองระบอบสมบูรณาญา

สิทธิราชนั้นมีแต่จะทำให้ราษฎรลำบากยากแค้น

ในเวลานั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จแปรพระราชฐานประทับอยู่ ณ พระราชวัง

ไกลกังวลหัวหิน ในวันที่ ๒๖ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี

ได้เสด็จกลับพระนครและในวันนั้นพระองค์ได้ทรง พระราชทานนิรโทษกรรม แก่คณะราษฎรและ

ผู้ทำการปฏิวัติ ซึ่งได้นำดอกไม้ธูปเทียนเข้าทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานอภัยโทษ สะท้อนถึงพระราช

ปณิธานที่ทรงมีแต่แรกเริ่มรัชกาล ความว่า

“ ข้าพเจ้าเห็นแก่ความเรียบร้อยของอาณาประชาราษฎร์ ไม่อยากให้เสียเลือดเนื้อ
เพื่อจัดการโดยละม่อม ไม่ให้ขึ้นชื่อว่าจลาจลเสียหายแก่บ้านเมือง และความจริงข้าพเจ้าก็คิด
อยู่แล้วที่จะเปลี่ยนแปลงทำนองนี้ คือมีพระเจ้าแผ่นดินไว้ปกครองตามรัฐธรรมนูญ
จึงยอมรับที่จะช่วยเป็นตัวเซ็ด ”

เมื่อประกอบพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเสด็จพร้อมกับสมเด็จ พระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี เสด็จออกจากกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๔๗๖ เพื่อเสด็จเยือนประเทศในยุโรป และเสด็จไปรักษาพระเนตรที่อังกฤษ ในช่วงเวลานั้น ได้มี พระราชกระแสทั้ทั่วรัฐบาลในหลายสิ่งหลายอย่าง ด้วยทรงตั้งพระราชหฤทัยอย่างจริงจังว่าจะ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้ระบบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญและรัฐสภาซึ่งประชาชน เป็นผู้ออกเสียงแต่ต้องเป็นระบบประชาธิปไตยอันแท้จริง ! ได้ทรงแจ้งสิ่งที่พระองค์พึงประสงค์ ต่อการปรับปรุงแก้ไขในบางข้อที่รัฐบาลควรกระทำเมื่อรัฐบาลไม่อาจสนองพระราชกระแสได้ ความขัดแย้งจึงยืดเยื้อมาโดยตลอด จนกระทั่งวันที่ ๒ มีนาคม พ .ศ. ๒๔๗๖ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาสะพระราชสมบัติมายังรัฐบาล ความสำคัญว่า

“ ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิมให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายให้แก่ผู้ใดโดยเฉพาะเพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาดและโดย ไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของราษฎร

บัดนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า ความประสงค์ของข้าพเจ้าที่จะทำให้ราษฎรมีสิทธิออกเสียงในนโยบาย ของประเทศโดยแท้จริง ไม่เป็นผลสำเร็จและเมื่อข้าพเจ้ารู้สึก ว่า บัดนี้เป็นอันหมดหนทางที่ข้าพเจ้า จะช่วยเหลือหรือคุ้มครองแก่ประชาชนได้ต่อไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอสละราชสมบัติและออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์ แต่บัดนี้เป็นต้นไป ข้าพเจ้าขอสละสิทธิของข้าพเจ้าทั้งปวงซึ่งเป็นของข้าพเจ้า อยู่ในฐานะที่เป็นพระมหากษัตริย์ แต่ข้าพเจ้าสงวนไว้ซึ่งสิทธิทั้งปวงอันเป็นของข้าพเจ้าแต่เดิมมา ก่อนที่ข้าพเจ้าได้รับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์เจ้าไม่มีความประสงค์ที่จะบ่งนามผู้ใดให้เป็นผู้รับราช สมบัติสืบสันตติวงศ์ต่อไปตามที่ข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะได้ตามกฎหมายที่ตราว่าด้วย การสืบสันตติวงศ์

อนึ่ง ข้าพเจ้าไม่มีความประสงค์ ที่จะให้ผู้ใดก่อการไม่สงบขึ้นในประเทศ เพื่อประโยชน์ ของข้าพเจ้า ถ้าหากมีใครอ้างใช้นามของข้าพเจ้าพึงเข้าใจว่ามีได้เป็นโดยความยินยอมเห็นชอบ หรือความสนับสนุนของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้ามีความเสียใจเป็นอย่างยิ่งที่ไม่สามารถจะยังประโยชน์ให้แก่ประชาชนและ ประเทศชาติของข้าพเจ้าต่อไปได้ตามความตั้งใจและความหวังซึ่งรับสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ยังได้แต่ตั้งสัตย์อธิฐาน ขอให้ประเทศสยามจงได้ประสบความเจริญและขอประชาชนชาว สยามจงได้มีความสุขสบาย ”

ประชาธิปไตย

วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

เวลา ๑๓ นาฬิกา ๔๕ นาที

รศ. นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร

สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนารัฐบาล